

Nótári Tamás – Sándor Pál László A jogi latin nyelv alapjai¹

Mészáros Sándor

jogi előadó

Budapesti Rendőr-főkapitányság

sandormeszaros1@gmail.com

Új színfolt jelent meg a hazai jogi latin oktatásának palettáján. Definiálhatjuk tankönyvként, jegyzetként, vagy talán leginkább oktatási segédanyagként – ki milyen fantáziát lát benne. Mindenesetre a cím kifejezi a szerzőpáros szándékát: egy olyan lényegre törő, tömör összefoglalással álltak elő, amely egyetemi oktatók és hallgatók munkáját egyaránt megkönnyítheti.

Immár több mint egy évtizede rendelkezünk egy kitűnő tankönyvvel: Bánóczi Rozália és Rihmer Zoltán *Latin nyelvkönyve* a szakma által elismert és jól bevált alapja az órátartásnak. Ezt a funkcióját még hosszú évekig be is fogja tölteni. E mellett a nagy összefoglaló mű mellett azonban helye van a hasonló jellegű anyagoknak, sőt, mondhatni égető szükség lenne pl. szótárakra, szöveggyűjteményekre stb. Szemmel látható, hogy a hallgatók különféle internetes forrásokból készülnék; szorgalmasabbak forgatják a forgalomban lévő nyelvtankönyveket vagy a *Latin kisokos* című kis füzetet – ezek közül viszont egyik sem kifejezetten joghallgatóknak készült. Miért ne adhatnánk a kezükbe egyre specifikáltabb nyelvtani és lexikai összefoglalókat?

Jelen kiadvány lexikai és szövegbázisát Nótári Tamás egyik korábbi jogi regulagyűjteménye adja, mely *A jognak asztalánál* címmel jelent meg néhány évvel ezelőtt. Az alapgondolat tehát ennek a korábbi válogatásnak nyelvtani magyarázatokkal való kibővítése volt, melyet Nótári egy társszerzővel, Sándor Pál Lászlóval együtt valósított meg. Munkájukban jó néhány meglepő újítást alkalmaznak, láthatóan áthágnak bizonyos megszokott módszereket. Ezek közül az ötletek közül néhány már első ránézésre is szimpatikus, néhány már kevésbé, vagy legalábbis fenntartással kezelendő, de az idő valószínűleg majd megmutatja, milyen irányban érdemes továbbfejleszteni a kezdeményezést.

A kötet pozitívumai közül az első, amit kiemelnék, az a tömör, világos és egyszerű stílusra való törekvés. Az egész könyv terjedelme a szószedettel együtt alig

1 Nótári Tamás – Sándor Pál László: *A jogi latin nyelv alapjai*. Budapest, Patrocinium Kiadó, 2011. 94 oldal.

száz oldal. Ezáltal egy könnyen kezelhető, áttekinthető, csak a lényegre szorítókozó leírást kap a hallgató. Így feltehetőleg az a megnyugtató benyomás alakul ki benne, hogy az előtte álló tananyag megtanulható. A magyarázatok minden apró nyelvtani és lexikai tudnivalóra nem térnek ki, de ha valaki részletesebb leírásokat keres, megtalálja a Bánóczy–Rihmer-könyvben. A Nótári–Sándor szerzőpáros valóban csak az alapok átadására törekszik, melyeket az érdeklődők tetzés szerint mélyíthetnek, az oktatók pedig bővíthetnek. Jóllehet a nyelvtanban és a szövegben erősen szelektálnak, ez nem jelenti azt, hogy muszáj lenne órán is csak erre szorítkozni: a mindenkori oktatónak nagy teret hagynak, rábízván, hogy mennyit használ fel a könyvből, illetve mennyit ad hozzá. Itt valóban csak az alapok kaptak helyet.

Mindettől függetlenül elismerést érdemel, hogy ilyen kis mennyiségű példamondatból kiindulva egy igen komoly, jó ötszáz szavas szójegyzéket állítottak össze a szerzők. Ezzel valóban kellő alapszókincset szolgáltatnak egy joghallgató számára. Persze további módosításokra, a lexikai anyag bővítésére a későbbiekben szükség lehet.

Nyelvtani téren a fejezetek sorrendje és témái érdekes szerkezetet mutatnak. Az alaktan bevezető része a főnév- és melléknévragozásokkal indul, majd bőven foglalkozik a jelzős szerkezetekkel. Egyszerű és szemléletes módszerrel kerülnek bemutatásra először az 1., 2. declinatiókból kialakítható jelzős szerkezetek. Csak ezek után emelkedik a nyelvtan a mondat szintjére, vagyis egészül ki az igékkel. Az igék után folytatódnak a névszóragozással kapcsolatos tudnivalók a 3. declinációval. Újabb szemléletes táblázatok mutatják be a jelzős kifejezések lehetséges variációit. Szerzőink tehát minden jel szerint a fontossági és nehézségi tényezőket párhuzamosan figyelembe véve alakították ki a sorrendet.

Továbbolvasva a könyvet hamar feltűnik, hogy az igeragozás erősen szelektált. A teljes paradigma csak a könyv hátán szereplő táblázatban látható. Ennek oka egyrészt egy hallgatóbarát hozzáállás lehet, hiszen a jogász növendékek általában nem rajonganak a különféle igeidők és igealakok tanulmányozásáért. Másrészt minden szentségtörés nélkül kijelenthetjük, hogy a jogi szövegek megértése általában nem is teszi elengedhetlenné az összes igeidő maradéktalan ismeretét. Úgy tűnik, a szerzők a példák számával is érzékeltetni kívánták a gyakoriságukat, hiszen pl. a *praeteritum imperfectum* csak a bemutatás szintjén kerül elő, a *futurum imperfectum*ra pedig csupán egy utalás történik.

A függelékben szereplő, előbb említett összefoglaló igitáblázat igazi kuriózum, a könyv egyik lényeges eleme. Remek logika alapján, egy példaigén keresztül foglalja össze a teljes ragozást, feltüntetve mellette a létigét mint fontos adalékot. Ezen a ponton említhetjük a névszóragozás táblázatait, melyek szintén könnyű összefoglalását adják a tanultaknak. Az avatott szemlélő néha hiányolja az alakváltozatokat és a kivételeket, melyek szerepeltetésétől a szerzők láthatóan idegenkednek.

Érdekes az a megfontolás, hogy az imperativusokat viszont beemelték a törzsanyagba. Valóban: a latin alaktannak ez a sokszor marginalizált témája a jogban előtérbe kerül az átlag szövegekhez képest. Törvényekben gyakran találkozunk a második imperativussal. Éppen ezért, ha már jelentőséget tulajdonítunk neki, idekíváncozna néhány eredeti idézet.

Az igeneves szerkezeteket igen jól tárgyalja a könyv, remekül megválasztott példákkal. A magyarázatok egyszerű, tömör stílusa úgy segít eligazodni ebben az első látásra útvesztőnek tűnő rengetegben, hogy közben nem feszítik túl egy ilyen rövid összefoglaló munka kereteit. Nincsenek túlbonyolított leírások, viszont szerepel minden fontos tudnivaló.

Ha nem is szorul egészen háttérbe a mondatban témája, azért némiképp veszít a súlyából, pl. a *coniunctivus* és a mellékmondatok fajtái nincsenek igazi mélységükben részletezve. Ez persze, az egyetemi órai kereteket és jelen kiadvány kitűzött céljait tekintve, szükséges rosszként tudomásul vehető. Mindazonáltal nem maradnak ki az olyan fogalmak sem, mint a *consecutio temporum* vagy a *coniugatio periphrastica*. Itt jegyzem meg, hogy talán még bekerülhetett volna a könyv végére egy tárgymutató is.

Mindent összevetve egy igen jó és használható kézikönyv látott napvilágot. Joghallgatók akár önállóan is tájékozódhatnak belőle a nyelvtan, illetve a lexika alapjairól; de az órai munkában is felhasználható; sőt mindazok, akik már (vagy még) nem tanulnak latinul, de érdekli őket a téma, tájékozódhatnak belőle. Egyúttal szemléletbeli újszerűsége fontos módszertani kérdésekre világít rá: érdemes folyamatosan gondolkodnunk, hogyan lehetne még hatékonyabban, a mai kornak és hallgatóságnak megfelelően s közben tudományos igényességgel hozzásegíteni a leendő jogászokat a szakmájukhoz szükséges háttértudás elsajátításához. Nyilván nincs egy vagy két üdvöztető módszer, de ha mindenki a maga ötleteivel hozzájárul a nagy egészhez, azzal épp eleget tesz az oktatás sikeréért. Tekintsük tehát Nótári Tamás és Sándor Pál László eme új könyvét is egy ilyen jellegű kezdeményezésként.